

Άλλη μια χαμένη ευκαιρία

Η διαχείριση της πανδημικής κρίσης είναι πρωτίστως μια μάχη συλλογής και διαχείρισης δεδομένων. Δεδομένα σχετικά με αριθμούς εξετάσεων, κρουσμάτων και θανάτων. Δεδομένα σχετικά με τα κρεβάτια, τους αναπνευστήρες και την αναλογία νοσηλευτικού προσωπικού ανά κλίνη ΜΕΘ COVID. Δεδομένα για ευάλωτα άτομα, για τον αριθμό όσων νοσηλεύονται κατ' οίκον ή/και έχουν θεραπευτεί ή/και δεν είναι μεταδοτικοί. Δεδομένα για τον αριθμό των ενεργών κρουσμάτων και πόσα εξ αυτών θα έπρεπε να βρίσκονται σε κατ' οίκον νοσηλεία αλλά και τον αριθμό των ορφανών κρουσμάτων.

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Από τις πρώτες εβδομάδες της πανδημίας, διαμορφώθηκε σε διεθνές επίπεδο ένα, διαρκώς αναπτυσσόμενο οικοσύστημα, ανοικτών δεδομένων με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ερευνητικά δεδομένα και της ανταλλαγής κρίσιμων πληροφορι-

ών για την υιοθέτηση μέτρων που θα εδράζονται σε ένα ευρύ και αξιόπιστο φάσμα παραμέτρων. Η πανδημία έφερε - άθελά της - στο προσκήνιο την αξία της ανοικτότητας με αφορμή τις ψηφιακές εφαρμογές ικνυλάτησης, τη συζήτηση για τις ανοικτές πατέντες των εμβολίων και την ποιότητα των δεδομένων που συλλέγονται και διγσταυρώνονται καθημερινώς σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στη χώρα μας, η πανδημία ανέδειξε τα χρόνια προβλήματα καταγραφής αλλά και της ίδιας της ποιότητας των δεδομένων υγείας. Όπως κατέδειξε η πρόσφατη έκθεση του ανεξάρτητου Ινστιτούτου Ανοικτών Δεδομένων (Open Data Institute - ODI), η Ελλάδα κατατάσσεται στην ομάδα των χωρών με το μικρότερο συγκριτικά βαθμό ωριμότητας, όσον αφορά τη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικής για τη δευτερογενή χρήση δεδομένων υγείας και τα ανοικτά δεδομένα. Λόγω κυρίως της αποσπασματικής χρήσης των λιγοστών ψηφιακών εργαλείων συλλογής και αξιοποίησης δεδομένων υγείας αλλά κυρίως λόγω της έλλειψης ισχυρής πολιτικής βούλησης για τη διαφανή συλλογή και ανοικτή χρήση τους, τα δεδομένα που δημοσιεύονται καθημερινά σε σχέση με την πανδημία δεν είναι ούτε όσο ανοικτά απαιτούν οι έκτακτες αυτές συνθήκες, ούτε τόσο διαφωτιστικά για τους πολίτες και τους επιστήμονες.

Η χώρα μας είναι ένα από τα ελάχιστα ευρωπαϊκά κράτη που δεν διαθέτουν ανοικτά όλα τα δεδομένα που προκύπτουν από τη διαχείριση της πανδημίας ούτε παρέχουν μια πλήρη απεικόνιση της εγχώριας επιδημιολογικής επιτήρησης. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί συγκεκριμένα δεδομένα δεν συλλέγονται επαρκώς είτε δεν υπάρχει πλήρης διαφάνεια στην αξιοποίησή

τους. Για παράδειγμα, οι πολίτες στη χώρα μας δεν πληροφούνται καθημερινά την πορεία του δείκτη Rt (βασιικός αριθμός αναπαραγωγής που καταδεικνύει σε πόσους μεταδίδει τον ιό κάθε φοράς) ανά περιφερειακή ενότητα ή πόλη ενώ υπάρχει παντελής απουσία στοιχείων για εισαγωγές και θανάτους ανά γεωγραφική/διοικητική περιοχή. Επιπλέον, τα δεδομένα από την ικνυλάτηση επίσης δεν δημοσιοποιούνται συστηματικά, για τους θανάτους εκτός ΜΕΘ δεν δίνονται στοιχεία από την Πολιτεία ενώ ούτε τα πρακτικά των συζητήσεων και των εισηγήσεων που κατατίθενται στο πλαίσιο των ειδικών επιτροπών παραμένουν ακόμα μη προσβάσιμα.

Σε αυτό το τόσο κρίσιμο σημείο της πανδημικής κρίσης όπου κυριαρχούν η αμφιβολία, η αμφισβήτηση και η σύγχυση, η εμπέδωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στον τρόπο συλλογής, διαχείρισης και ανάλυσης δεδομένων καθώς και η ίδια η αξιοπιστία και προσβασιμότητά τους αποτελεί θεσμικό μονόδρομο. Δεδομένων των σημαντικών πληροφοριακών αυτών κενών και των γκρίζων ζωνών που παρατηρούνται στον τρόπο που ερμηνεύονται τα όποια διαθέσιμα δεδομένα και υιοθετούνται τα σχετικά κυβερνητικά μέτρα, πρέπει άμεσα να δρομολογηθεί η δημιουργία ενός βιώσιμου οικοσυστήματος ανοικτών δεδομένων και να καταστεί η ανοικτότητα άμεση πολιτική προτεραιότητα και μια πολιτική οριζόντιου χαρακτήρα. Ανοίγοντας τα δεδομένα στην κοινωνία των πολιτών και στην ευρύτερη επιστημονική κοινότητα θα βοηθούσε, κατά τρόπο αποκεντρωμένο και εν τέλει πολυπρισματικό, στην επαλήθευση της ποιότητας, δομής, αυθεντικότητας και ακεραιότητας των πληροφοριών αυτών έτσι ώστε να ξεκλειδωθεί η δημόσια αξία τους και να επιτευχθεί η μέγιστη αξιοποίησή τους.

Οι τεχνολογίες ανοικτής αρχιτεκτονικής και τα ανοικτά δεδομένα συμπεριλαμβανομένων της άμεσης δημοσιοποίησης των πρακτικών όλων των ειδικών επιτροπών και των ευρημάτων των συναφών επιστημονικών μελετών, θα μπορούσαν να συνδράμουν εργαλειακά στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης και στην ενδυνάμωση μιας αίσθησης κοινού σκοπού. Κατά συνέπεια όσο η ανάγκη για επαρκή τεκμηρίωση, λογοδοσία, πλήρη διαφάνεια και κοινωνικά αποδεκτή διαχείριση της πανδημίας αυξάνει διαρκώς, η Πολιτεία οφείλει να αναγνωρίσει άμεσα και εμπράκτως τον ιδιαίτερο ρόλο των ανοικτών δεδομένων. Μια τέτοια αλλαγή παραδείγματος μπορεί να ανατρέψει πάγιες πρακτικές κυρίως ως προς το πώς οι ίδιοι οι δημόσιοι φορείς συλλέγουν, σταχυολογούν και δημοσιοποιούν κρίσιμες πληροφορίες σε σχέση με την πανδημία και όχι μόνο.